

Datum 2024-03-15
Diarienummer 2023/0477
Ert diarienummer Ju2023/02590
Handläggare Anna Björnemalm

Justitiedepartementet
103 33 Stockholm

Yttrande över betänkandet Ett starkare straffrättsligt skydd mot sexuella kränkningar, bedrägerier i vissa fall och brott med hatmotiv avseende kön (SOU 2023:80)

Myndigheten för delaktighet (MFD) arbetar med att främja, guida och stödja samhällets aktörer att genomföra sina uppdrag utifrån hela befolkningens behov och förutsättningar. MFD lämnar följande yttrande.

Sammanfattning

MFD välkomnar förslagen i betänkandet och delar utredningens bedömning att förslagen kan antas bidra till Sveriges uppfyllelse av kraven i FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning.

MFD lämnar en synpunkt angående att begreppet barnpornografibrott och dess allvarlighetsgrad kan vara svårt att förstå för personer med begränsad förmåga till abstrakt tänkande, föreställningsförmåga eller mentalisering.

MFD understryker också vikten av att förslagen om förstärkt straffrättsligt skydd för äldre och andra särskilt utsatta behöver analyseras i ljuset av dessa gruppers särskilda sårbarhet vad gäller tillit och vilseledande.

Slutligen lämnar MFD även en övrig synpunkt angående att funktionsnedsättning bör ingå i brottsbalkens bestämmelser om hatbrott och förordar en utredning gällande hur detta ska möjliggöras

Beskrivning av situationen för personer med funktionsnedsättning

Inledningvis vill MFD beskriva situationen för personer med funktionsnedsättning. Detta för att ytterligare bredda den bild av brottsutsattheten hos äldre och personer med funktionsnedsättning som ges i betänkandet avsnitt 5.2.

MFD:s tidigare kartläggningar om våldsutsatthet visar att risken för våld och hot är nästan dubbelt så hög för personer med funktionsnedsättning jämfört med dem utan. Särskilt personer med intellektuell funktionsnedsättning löper hög risk att utsättas för alla typer av våld och övergrepp. Dessutom är barn och unga med funktionsnedsättning mer sårbara för våld än andra barn och unga. För kvinnor med funktionsnedsättning finns det en tydlig ökad risk att bli utsatt för våld. Både kvinnor och män med funktionsnedsättning löper större risk att utsättas för sexuellt våld jämfört med personer utan funktionsnedsättning. Dessutom är det dubbelt så vanligt att unga med funktionsnedsättning uppger att de har blivit utsatta för sexuellt våld eller utnyttjande, jämfört med unga utan funktionsnedsättning.¹

MFD:s kartläggningar om våld har visat att det finns stora kunskapsluckor om utsattheten för brott bland personer med funktionsnedsättning. Funktionsnedsättning ingår inte heller som bakgrundsvariabel i flera viktiga undersökningar om våld, som den nationella trygghetsundersökningen (NTU) och Skolundersökningen om brott som genomförs av Brå. Mot den bakgrunden behövs en förbättrad systematisk uppföljning av våldsutsatthet. Det behövs också kompletterande undersökningar för målgrupper som i dag exkluderas i uppföljningar av våld och trygghet.

Ett annat resultat från MFD:s tidigare kartläggning visar att det finns behov av att undanröja kvarstående hinder i arbetet med att utreda och beivra brott mot personer med funktionsnedsättning. Det gäller bland annat kommunikationsbehov i förhörssituationer, tillgång till information och tillgång till målsägandebiträde.²

MFD:s pågående regeringsuppdrag att kartlägga och utveckla stödmaterial om våld mot barn och unga med funktionsnedsättning³ indikerar att det kan vara svårt för barn och unga med funktionsnedsättning att göra sina röster hörda i situationer när våld förekommit. Utredningar och rättegångar utgår från individens förmåga att minnas och återge sammanhängande och detaljrika beskrivningar av händelseförlopp. Detta är något som kan vara

¹ [Våld mot personer med funktionsnedsättning - MFD](#)

² [Att förebygga och bekämpa våld mot personer med funktionsnedsättning - Samhällets kunskap, åtgärder och insatser \(mfd.se\)](#)

³ [Uppdrag att kartlägga och utveckla stödmaterial om våld mot barn och unga med funktionsnedsättning samt fördjupad kartläggning av hedersrelaterat våld och förtryck mot personer med funktionsnedsättning - Regeringen.se](#)

mellan laglig pornografi och sexuella bilder av barn. Begreppet barnpornografi riskerar att bidra till en sådan sammanblandning.

MFD ser därför att det behövs fler insatser för att alla barn och unga ska ha förutsättningar att förstå var gränsen till brott går samt allvarlighetsgraden av sexuella bilder på barn. Därför efterlyser MFD kunskapshöjande insatser inom området som adresserar både utsatthet och utövande. Insatserna behöver även utformas så att personer med olika funktionsnedsättningar har möjlighet att ta del av och förstå innehållet.

5.5 Förslag om förstärkt straffrättsligt skydd för äldre och andra särskilt utsatta

MFD ser positivt på och välkomnar en förstärkning av det straffrättsliga skyddet för äldre och andra särskilt utsatta grupper, till exempel personer med funktionsnedsättning. Samtidigt vill MFD lyfta att personer med kognitiva funktionsnedsättningar kan ha svårt att avgöra om en person eller situation är farlig. Personer med intellektuella funktionsnedsättningar är också mer utsatta för våld än andra. En sårbarhetsfaktor för övergrepp som har lyfts fram i studier är målgruppens begränsade förmåga att förstå riskabla situationer.⁵ Dessutom finns det en särskild sårbarhet för vilseledande och tillitsbaserad brottslighet när brottsutövaren står i nära relation till den som blir utsatt. Det kan till exempel handla om att en person har en god man eller personlig assistent. MFD vill därför understryka att förslagen behöver analyseras i relation till dessa gruppers särskilda sårbarhet vad gäller tillit och vilseledande för att säkerställa att regleringen är tillräcklig.

Övrig synpunkt

Även om det inte har ingått i utredarens uppdrag, vill MFD i sammanhanget lyfta att det är viktigt att även funktionsnedsättning läggs till som grund i 29 kap. 2 § 7 brottsbalken om straffskärpning vid hatbrott. MFD bedömer frågan som angelägen och förordar en utredning gällande hur detta ska möjliggöras.

⁵ Starke, M., Larsson, A., & Punzi, E. (2022) Våldsutsatthet för personer med intellektuella funktionsnedsättningar, Göteborgs universitet.

Ärendets handläggning

I den slutliga handläggningen av ärendet har generaldirektör Malin Ekman Aldén (beslutande), avdelningschef Pernilla Börjesson, utredare Anna Björnemalm (föredragande) och utredare Ida Gulbrandsen deltagit.

Myndigheten för delaktighet

[elektroniskt underskriven]

Malin Ekman Aldén

UNDERSKRIFTSSIDA

Detta dokument har undertecknats med elektroniska underskrifter:

NAMN:	Malin Ekman Aldén
TITEL, ORGANISATION:	Generaldirektör, Myndigheten för delaktighet
TID:	2024-03-18 14:48:04 +01:00
IDENTIFIKATIONSTYP:	E-post (malin.ekman-alden@mfd.se)
IDENTIFIKATIONS-ID:	43b2fdeb343a4475a0e4a9b0027dc381

Certifierad av Comfact Signature
Accepterad av alla undertecknare
2024-03-18 14:48:09 +01:00
Ref: 119513SE
www.comfact.se

[Validera dokumentet](#) | [Användarvillkor](#)